

кваліфікованими перекладачами літературних произведень являються писателі і поети.

Методологія даного дослідження включала індуктивний і дедуктивний методи, а також метод контрастивного аналізу. В ході дослідження були зроблені і експериментально і статистически підтвержені висновки про наявність загальних стратегій і тактик перекладу сакральних текстів на різні мови. Також було зроблено висновок, що прагматический і експресивний потенціал сакральних текстів зберігається і відтворюється при перекладі.

Ключевые слова: переклад, концепція, естетическіе і літературно-історическіе аспекти, імплікована ідея.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2019

УДК 81.42–028.42:81'25:811.161.2=111=581

ТАКТИКО-ОПЕРАЦІЙНИЙ КОНСТРУКТ У ВІДТВОРЕННІ ЗМІСТУ АКАДЕМІЧНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, КИТАЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Попова Олександра Володимирівна¹

Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, Одеса, Україна

E-mail: Alex-popova@ukr.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-6244-5473>

Статтю присвячено вивченню тактико-операційного конструкту, що використовується задля відтворення змісту академічного дискурсу з англійської і китайської мов українською. У дослідженні уточнено поняття “перекладацька стратегія”, “перекладацька тактика”, “перекладацька операція”. Перекладацьку стратегію в контексті перекладу академічної кореспонденції асоційовано з програмою з реалізації перекладацької діяльності, що формується на основі зацікавленості перекладача у якісному виконанні перекладу в умовах офіційних- і неофіційних-кооперативних (неконфліктних) відносин між фізичними та / або юридичними особами (розпочинати, підтримувати, завершати взаємну діяльність за встановленими освітніми й / або господарськими стандартами) та забезпечує конструктивний обмін інформацією (отримувати, надавати, запитувати, обробляти необхідну інформацію). Тактику перекладу у визначеному форматі ідентифіковано як інтегрований комплекс операцій перекладу, що виконуються в межах реалізації обраної стратегії перекладу; операцію — як конкретну дію перекладача в процесі відтворення тексту оригіналу мовою перекладу.

Схарактеризовано тактико-стратегічний конструкт у відтворенні змісту англійської та китайськомовної академічної кореспонденції українською мовою. Стратегію комунікативно-рівноцінного перекладу визначено провідною в плані реалізації комунікативної інтенції автора тексту

¹ доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”

оригіналу мовою перекладу. Проаналізовано відповідність застосованих тактик перекладу обраній стратегії, серед яких виокремлено такі: тактика передачі когнітивної інформації, тактика лінгвокультурної адаптації тексту, тактика стилістичної адаптації тексту, тактика коректного оформлення інформації і тактика відтворення формально-структурних характеристик тексту.

Автором специфіковано критерії оцінки адекватності перекладу досліджуваного дискурсу, що гарантують коректне розуміння ступеню досягнення мети відправника інформації в мові перекладу (адекватний (добрий переклад); задовільний переклад; неадекватний (поганий переклад)).

Ключові слова: академічний дискурс, тактики, операції, стратегії, переклад, українська мова, англійська мова, китайська мова.

Постановка проблеми. Тактико-стратегічний підхід до здійснення перекладу є наразі одним з провідних засобів відтворення тексту мовою перекладу, що уможливує збереження адекватності змісту тексту оригіналу у тексті перекладу. Поряд із значущістю професійних якостей перекладача (лінгвістична обізнаність, фонові знання, індивідуальні психологічні особливості й інтелектуальні здібності фахівця, вміння користуватися інформаційними технологіями та технічними засобами перекладу тощо) першорядну роль відіграють навички перекладача застосовувати тактико-стратегічний інструментарій як систему векторів, що визначають послідовність перекладацький дій, лінгвістичний конструкт, засоби експлікації імпліцитної інформації під час здійснення перекладацької діяльності, спрямованої на реципієнта.

З огляду на вищезазначене провідними чинниками, що забезпечують адекватність перекладу, вважаємо тактики й операції. Проблема визначення перекладацьких стратегій, тактик і операцій в різних мовних парах було присвячено чимало праць відомих зарубіжних і вітчизняних учених, як-от: І. С. Алексеєва, В. С. Виноградов, В. М. Люхін, Т. М. Корольова, Н. С. Ольховська, В. В. Сдобніков, Л. М. Черноватий, А. Chesterman, L. Venuti та інші. Водночас тактико-операційний конструкт відтворення семантики англійської та китайськомовного академічного дискурсу українською мовою не був предметом дослідження вітчизняних науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглянемо підходи науковців до визначення поняття “перекладацька стратегія”. Зауважимо, що терміни “стратегія перекладача”, “перекладацька стратегія”

і “стратегія поведінки перекладача” в різних наукових джерелах розглядаються як синонімічні. Н. К. Гарбовський, В. Н. Комісаров, Х. Крінгс, Н. Н. Нелюбін, В. Ф. Перетокін, В. В. Сдобніков, А. Д. Швейцер та ін. намагалися зробити спроби потлумачити поняття “стратегія перекладу”. Л. М. Черноватий виокремлює стратегічну компетенцію як складову фахової компетентності перекладача, до складу робочої моделі якої включено п’ять компетенцій: білінгвальну, екстралінгвістичну, перекладацьку, особистісну та стратегічну. Стратегічну компетенцію автор асоціює з надкомпетенцією, тобто інтегрованим умінням перекладати, що ґрунтується на координації решти компетенцій у процесі здійснення перекладацької діяльності [4]. А. Д. Швейцер розуміє перекладацьку стратегію як програму перекладацьких дій; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі комунікативної інтенції відправника з однієї мови іншою мовою з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії і підкатегорії [5]. В. В. Сдобніков погоджується із А. Д. Швейцером стосовно змісту досліджуваного феномена і корелює перекладацьку стратегію з програмою здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, що визначається специфічними особливостями цієї ситуації й метою перекладу, а також детермінує характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [3]. Погоджуємося також з концепцією В. В. Сдобнікова щодо визначення понять “перекладацька тактика” і “перекладацька операція”, які науковець інтерпретує таким чином: “тактика перекладу — це систематизований набір операцій перекладу, що виконуються для реалізації обраної стратегії перекладу і для досягнення мети перекладу; операція перекладу — це будь-яка дія перекладача в процесі створення тексту перекладу” [6].

Актуальність дослідження зумовлена тактико-стратегічним вектором реалізації перекладу офіційної академічної кореспонденції з англійської та китайської мов українською. У зв’язку з цим **метою** статті є виявлення тактико-стратегічного конструкту у відтворенні змісту англійської та китайськомовного академічного дискурсу україн-

ською мовою, зокрема найрозповсюдженішого жанру досліджуваного дискурсу — кореспонденції, що передбачає розв’язання таких **завдань**: 1) специфікувати корпус матеріалу дослідження; 2) уточнити поняття “перекладацька стратегія”, “перекладацька тактика”, “перекладацька операція”; 3) розробити критерії оцінки адекватності перекладу; 4) обґрунтувати доцільність застосування відповідних тактик і операцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Динамічна інтеграція України до країн Заходу і Сходу в різних сферах: політика, дипломатія, економіка, культура, освіта, спорт — передбачає зростаючу потребу у фахівцях, які володіють англійською, як інтернаціональною, та іншими іноземними мовами. Ураховуючи 25-річні конструктивні взаємини між Україною і Китаєм, зокрема в контексті Міжнародних проектів, ініційованих Урядом КНР, “Один пояс, один шлях” і “Новий Шовковий шлях”, констатуємо нагальний попит у фахівців-китаїстах. Відомо, що оволодіння іноземною мовою здійснюється більш ефективно з економією часу, якщо опанувати її у тій країні, мова якої вивчається. Саме тому питання академічної мобільності набуває неабиякого значення в цьому сенсі. Результати професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей та співпраці закладів освіти України з навчальними закладами зарубіжних країн безпосередньо ґрунтуються на академічній успішності реалізації поставлених завдань. Академічне середовище виступає платформою для різнофункційної кооперації, тоді як кореспонденція слугує одним із засобів її актуалізації. Коректна інтерпретація змісту інформаційно-інтенційних повідомлень, відображених у текстах академічних листів, мовою перекладу є запорукою процвітання співпраці держав на міжнародному рівні. Доречність навчання майбутніх філологів і перекладачів лінгвістичним й екстралінгвістичним аспектам перекладу академічних листів (кореспонденції) зумовлена часом, з одного боку; з іншого — фактом, що тактико-стратегічна складова перекладацької діяльності є рушійно-визначальною базою в контексті відтворення семантики тексту оригіналу.

Отже матеріалом започаткованого дослідження виступили англійські та китайськомовні взірці офіційної академічної кореспонденції (службові листи) в межах міжнародної діяльності закладів освіти та варіанти їх перекладу українською мовою.

Проаналізовані авторські дефініції надають змогу визначити *перекладацьку стратегію* в контексті перекладу академічної кореспонденції як програму з реалізації перекладацької діяльності, що формується на основі зацікавленості перекладача у якісному виконанні перекладу в умовах офіційних і неофіційних кооперативних (неконфліктних) відносин між фізичними та / або юридичними особами (розпочинати, підтримувати, завершати взаємну діяльність за встановленими освітніми й / або господарськими стандартами) та забезпечує конструктивний обмін інформацією (отримувати, надавати, запитувати, обробляти необхідну інформацію). *Тактику перекладу* у визначеному форматі ідентифікуємо як інтегрований комплекс операцій перекладу, що виконуються в межах реалізації обраної стратегії перекладу; *операцію* — як конкретну дію перекладача в процесі відтворення тексту оригіналу мовою перекладу.

Вищезазначене спонукає до визначення критеріїв адекватності перекладу, що гарантують коректне розуміння ступеня досягнення мети відправника інформації в мові перекладу. Пропонуємо такий критеріальний апарат: • адекватний (добрий переклад); • задовільний переклад; • неадекватний (поганий переклад). Специфікуємо його.

• Адекватний (добрий переклад): переклад, у якому відтворюється функціональна домінанта вихідного повідомлення відповідно до комунікативної інтенції відправника вихідного повідомлення; викликає адекватну реакцію одержувача цього повідомлення; наявність відповідного ступеня семантико-структурної подібності перекладу вихідному тексту; лінгвістично-композиційна коректність оформлення тексту перекладу.

• Задовільний переклад: переклад, у якому частково відтворюється функціональна домінанта вихідного повідомлення відповідно до комунікативної інтенції відправника вихідного повідомлення; у більшості випадків викликає адекватну реакцію одержувача цього повідомлення; наявність відповідного ступеня семантико-структурної подібності перекладу вихідному тексту; загальна лінгвістично-композиційна коректність оформлення тексту перекладу (подекуди трапляються лексико-граматичні огріхи, порушується фрейм тексту, не всі реквізити зазначаються в тексті перекладу).

• Неадекватний (поганий переклад): перекладачем не декодовано зміст вихідного тексту, його призначення, комунікативну інтенцію

автора; в силу мовної некомпетентності або незнання предмету мовлення перекладач допускає неточності, спотворення змісту, що призводить до передання інформації у викривленому виді; відсутність еквівалентності при зіставленні окремих сегментів (речень) текстів оригіналу і перекладу; наявність чисельних лінгвістичних огріхів і помилок в оформленні тексту перекладу, значних порушень фрейм тексту перекладу; нехтування реквізитами у тексті перекладу [1].

Відзначимо, що поняття “академічний дискурс” трактуємо як “ситуативно зумовлений дискурс, екстралінгвістичним фундаментом якого виступає теоретико-практичне підґрунтя освітніх відносин суб’єктів й об’єктів академічної діяльності, а також сфера співпраці-діловодства в межах закладу вищої освіти та поза його межами відповідно до нормативно-уставних підстав функціонування вишу. Лінгвістична складова дискурсу реалізується в специфічному фонетичному, лексичному, граматичному та композиційно-стилістичному оформленні його контенту” [2].

Переклад академічної кореспонденції передбачає застосування стратегії комунікативно рівноцінного перекладу. Опишемо тактики й операції, що зумовлюють актуалізацію обраної стратегії в межах мовних пар “китайська → українська” та “англійська → українська”.

1. *Тактика передачі когнітивної інформації*. Реалізується через операції міжмовних і перекладацьких відповідників, опущення комунікативно нерелевантної інформації, пояснення у тексті перекладу (табл. 1).

Таблиця 1

Операції, що реалізують тактику передачі когнітивної інформації під час відтворення змісту англійської та китайськомовної кореспонденції українською мовою

п/п	Операції / транс-формації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
1	Функціональна заміна	更多计划内活动的详情可咨询组委会。	<i>One can find</i> more detailed information regarding the planned events at the organizing Committee.	<i>Для отримання</i> більш детальної інформації стосовно запланованих культурних заходів звертайтеся до оргкомітету.

Продовження табл. 1

п/п	Операції / транс-формації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
2	Пояснення	大学科学系感谢哈尔滨工程大学管理部门对我们科研成果的关注, 并请求告知本次接受拟发表科学论文的截稿日期。	The Science Department of the university expresses gratitude to the Administration board of Harbin Engineering University for their concern about our achievements and asks to notify of the deadline of accepting articles to be published in the current issue of the <i>collection of scientific works</i> .	Науковий відділ університету висловлює вдячність керівництву Харбінського інженерного університету за увагу да наших здобутків та просить повідомити про кінцевий термін подання статей до друку у поточному випуску збірника наукових праць (<i>колеги мають на увазі збірник “Modern Vectors of Science and Education Development in China and Ukraine”</i>).
3	Опущення	管理部门需要确定是否发送更多这方面材料。	<i>The administration board</i> would like to find out if any additional materials will be sent in this respect.	<i>Адміністрація</i> цікавиться, чи будуть надані будь-які додаткові матеріали з цього приводу.
4	Додавання	相关证书或教育公证文件是否有助于解决问题尚不确定。	We are not sure, if corresponding <i>certificates</i> or nostrified educational documents might help in solving the case.	Ми не впевнені, чи то <i>надання</i> відповідних <i>довідок</i> чи нострифікація освітніх документів зможуть допомогти у вирішенні цієї справи.

Продовження табл. 1

п/п	Операції / трансформації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
5	Стягнення / компресія	研究生院办公室要求提供土耳其公民阿罕默德(Akhmed Beidi)先生所有必要的教育文件。	The Dean's office for postgraduate education <i>requests that you should give</i> all necessary education documents of Mr. Akhmed Beidi, the citizen of Turkey.	Деканат післядипломної освіти <i>клопочеться про надання</i> необхідних освітніх документів громадянина Туреччини пана Ахмеда Бейді.
6	Транслітерація / транскрипція	新华社 (Xīnhuá), 黑龙江 (Hēilóngjiāng), 吴教授 (wú jiāoshòu)	Washington Press, Hilton Hotel & Conference Centre Regina, Professor Blacksmith.	“ <i>Вошингтон Прес</i> ”, <i>Готель Хіатон та Конференц-центр Регіна</i> (+ переклад і перестановка компонентів), <i>Професор Блексміт</i> (Інформаційна агенція “ <i>Сінхуа</i> ” (+ пояснення), (Провінція) <i>Хейлуцзян</i> (уточнення + коментар, оскільки ще є ріка Хейлуцзян, що означає “чорний дракон”), <i>Професор У</i> (+ перестановка компонентів).

Серед розповсюджених операцій виокремлюємо такі трансформації: функціональна заміна, пояснення, опущення, додавання, стягнення / компресія і транслітерація / транскрипція.

2. *Тактика лінгвокультурної адаптації тексту* актуалізується засобами транспозиції з поясненням в тексті наближеного перекладу й описового перекладу (табл. 2).

Таблиця 2

Операції, що реалізують тактику лінгвокультурної адаптації тексту під час відтворення змісту англомовної та китайськомовної кореспонденції українською мовою

п/п	Операції / трансформації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
1	Транспозиція з поясненням в тексті	第十三届孔子学院大会将于2018年12月4日到5日在成都举行。	The 13th Confucius Institute Conference will be held from December 4th to 5th, 2018 in <i>Chengdu</i> .	XIII Міжнародна конференція Інститутів Конфуція відбудеться 4–5 грудня 2018 року у м. <i>Ченду</i> (провінція <i>Сичуань, Китай</i>).
2	Наближений переклад	国家汉办感谢贵方的参与, 此次活动将促进外语教学领域最佳实践成果的共享。	<i>The Hanban</i> appreciates your participation in the event which is going to facilitate sharing best practices in the field of foreign languages teaching.	<i>Головне управління Інститутів Конфуція</i> цінує вашу участь у заході, який сприятиме обміну кращими практиками в галузі навчання іноземних мов.
3	Описовий переклад	希望贵方能在两周内制定详细的符合国际标准的教育专业项目目标规划。	We hope that your colleagues will spend a <i>fortnight</i> elaborating the goal and objectives of the educational professional programme which will comply with the international standards.	Ми сподіваємося, що ваші колеги проведуть <i>два тижні</i> , розробляючи мету і завдання освітньої професійної програми, які будуть відповідати міжнародним стандартам.
4	Транслітерація / транскрипція	汉人 (hanrén)	<i>The Fulbright U. S. Student Program</i> .	<i>Програма Фулбрайта для студентів-громадян США</i> (програма освітніх грантів) (+ коментар), <i>Ханьці, або китаїці</i> (морфемний переклад + уточнення)

Зауважимо, що наблизений переклад та описовий переклад дещо співпадають у функціональному механізмі передачі змісту оригінального повідомлення.

3. *Тактика відтворення стилістичних характеристик тексту і стилістичної адаптації тексту* характеризується використанням міжмовних і перекладацьких відповідностей і прийому компенсації (табл. 3).

Таблиця 3

Операції, що реалізують тактику стилістичної адаптації тексту під час відтворення змісту англійської та китайськомовної кореспонденції українською мовою

п/п	Операції / трансформації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
1	Функціональна заміна	建议您成为捷恩普斯项目的合作大学。	<i>We propose that you should</i> become our partner university in the Tempus Consortium.	<i>Чи Ви не погодитесь</i> стати нашим партнером у консорціумі Темпуса?
2	Перестановка компонентів	我们如何打算在学年结束时授权专业?	How are we planning to license the speciality <i>at the end of the academic year?</i>	Як ми плануємо у <i>кінці академічного року</i> отримати ліцензію на спеціальність? (інтенція до специфікації / виконання запланованих завдань).
3	Стягнення / компресія	哪里可以要求他们解释恢复资助计划参与者地位的进一步措施?	Where can <i>one demand that they should explain</i> the further steps to restore the status of the Grant Program participant?	Де можна <i>вимагати пояснення</i> подальших дій стосовно відновлення статусу учасника грантової програми? (інтенція до специфікації запланованих завдань).

Закінчення табл. 3

п/п	Операції / трансформації	Китайська мова — оригінал	Англійська мова — оригінал	Українська мова — переклад
4	Розгортання синтаксичної конструкції	奖学金申请委员会希望乌克兰南方师范大学的学生及时申请奖学金项目。	The Scholarship Committee <i>expects the Ushynsky University students to apply</i> for the programme of academic mobility in time.	Стипендіальний комітет <i>очікує, що студенти Університету Ушинського подадуть заявки</i> на програму академічної мобільності вчасно.
5	Антонімічний переклад	是否为我们提供暂时居留乌克兰时的津贴?	Will you <i>give us the allowance</i> for temporary stay in Ukraine?	Чи <i>не відмовите Ви нам у наданні дозволу</i> на тимчасове перебування в Україні?
6	Додавання	我们相信培训协议有助于签证的办理。	We are sure that <i>the agreement</i> on practical training will facilitate the process of visa obtaining?	Ми впевнені, що <i>підписання угоди</i> про практичну підготовку студентів може полегшити процес отримання візи.
7	Опущення	我们对意向书的条款和条件了解多少?	What do we know about <i>the terms and conditions</i> of the protocol of intentions?	Що ми знаємо про <i>умови</i> протоколу намірів?
8	Транслітерація / транскрипція	<i>新丝绸之路</i> (Xīn sīchū zhī lù)	<i>Princeton</i> School of Law.	Юридичний інститут <i>Принстонського</i> університету (а не Принстонська школа права) (+ розгортання конструкції і коментар). <i>Новий Шовковий шлях</i> (*Євразійський сухопутний міст — пояснення).

Як ми бачимо з наведених прикладів, відтворення тексту перекладу академічно спрямованих текстів у межах мовних пар “китайська → українська” та “англійська → українська”, операційний корпус актуалізації тактики передачі когнітивної інформації та тактики стилістичної адаптації тексту є майже універсальним (функціональна заміна, опущення, додавання, стягнення / компресія). Відзначимо, що для реалізації всіх обраних тактик характерною трансформацією є транслітерація / транскрипція, яка використовувалася під час перекладу власних імен (звернення до учасників конференцій (прізвище, ім'я, рідко по батькові), географічні назви в адресах, назви організацій / навчальних закладів-учасників і організацій / навчальних закладів-організаторів конференцій, безеквівалентна лексика / реалії). Часто транслітерація / транскрипція супроводжується наданням пояснення щодо феномена, який було перекладено, калькою або паралельним вживанням транслітерації і описового перекладу / коментаря / кальки.

4. *Тактика коректного оформлення інформації* відповідає нормативним вимогам мови перекладу.

5. *Тактику відтворення формально-структурних характеристик тексту* асоціюємо з композиційним фреймом репрезентації тексту академічного листа, тобто “структурно-композиційним формуляром документа”, що передбачає наявність сукупності реквізитів, розташованих у встановленій стандартном послідовності: 1) призначення; 2) автор; 3) зміст — основний текст; 4) дата; 5) підпис чи узгодження; 6) адреса автора / суб'єктів академічно-офіційного дискурсу для листування / звернення). З іншого боку, збереження композиції тексту документа / листа означає відтворення його складових: першої частини, що специфікує підстави складання документа / листа; і другої частини, в якій викладаються висновки, пропозиції, рішення, розпорядження чи прохання [2].

Висновки. Отже, незважаючи на те, що англійська та китайська мови є неблизькопорідненими мовами, тактико-стратегічний конструкт у відтворенні змісту англійської та китайської академічної кореспонденції українською мовою виявляється універсальним та зумовлюється специфікою функціонування академічного дискурсу. Стратегію комунікативно рівноцінного перекладу вважаємо провідною в плані реалізації комунікативної інтенції автора тек-

сту оригіналу мовою перекладу. Серед тактик виокремлюємо такі: тактика передачі когнітивної інформації, тактика лінгвокультурної адаптації тексту, тактика стилістичної адаптації тексту, тактика коректного оформлення інформації і тактика відтворення формально-структурних характеристик тексту. Виявлено, що операційний корпус актуалізації тактики передачі когнітивної інформації та тактики стилістичної адаптації тексту є майже універсальним (функціональна заміна, опущення, додавання, стягнення / компресія). Критеріями адекватності перекладу досліджуваного матеріалу виокремлено такі елементи: відтворення комунікативної інтенції відправника вихідного повідомлення; забезпечення адекватної реакції одержувача цього повідомлення; наявність відповідного ступеня семантико-структурної подібності перекладу вихідному тексту; лінгвістично-композиційна коректність оформлення тексту перекладу.

У подальшій роботі доцільним уявляється вивчення тактико-стратегічних векторів актуалізації змісту академічної кореспонденції у процесі її перекладу з української мови англійською та китайською.

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ

1. Корольова Т. М. Психолінгвістичні аспекти відтворення китайськомовного військово-політичного дискурсу українською мовою / Т. М. Корольова, О. В. Попова // Psycholinguistics. Психолінгвістика. Психолінгвістика. Серія: Філологія. — 2019. — Випуск 25(1). — Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”. — С. 97–120.
2. Попова О. В. Академічно-офіційний дискурс в сучасній лінгвістичній парадигмі (на матеріалі української, російської, китайської та англійської мов) / О. В. Попова, Дін Сін, Л. Є. Стародубенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. — Одеса, 2015. — Випуск 19, т. 2. — С. 131–136.
3. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение / В. В. Сдобников // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. — 2011. — № 1. — С. 165–172.
4. Черноватий Л. М. Зміст поняття “фахова компетентність перекладача” як складової методики навчання / Л. М. Черноватий // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. — 2014. — Вип. 2. — С. 84–86. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_18
5. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. — М. : Наука, 2006. — 215 с.
6. Sdobnikov V. V. Strategy and Tactics of Translating Special Texts / V. V. Sdobnikov // Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences. — 2012. — Issue 5. — P. 861–867.

ТАКТИКО-ОПЕРАЦИОННЫЙ КОНСТРУКТ В ВОСПРОИЗВЕДЕНИИ СОДЕРЖАНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОГО ДИСКУРСА (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО, КИТАЙСКОГО И УКРАИНСКОГО ЯЗЫКОВ)

*Попова Александра Владимировна*¹

Государственное учреждение “Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского”, Одесса, Украина

Статья посвящена изучению тактико-операционного конструкта, используемые для воспроизведения содержания академического дискурса с английского и китайского языков на украинский. В исследовании уточнены понятия “переводческая стратегия”, “переводческая тактика”, “переводческая операция”. Переводческую стратегию в контексте перевода академической корреспонденции ассоциировано с программой по реализации переводческой деятельности, которая формируется на основе заинтересованности переводчика в качественном выполнении перевода в условиях официальных- и неофициальных-кооперативных (неконфликтных) отношений между физическими и / или юридическими лицами (начинать, поддерживать, завершить взаимную деятельность по установленным образовательными и / или хозяйственными стандартам) и обеспечивает конструктивный обмен информацией (получать, предоставлять, запрашивать, обрабатывать необходимую информацию). Тактику перевода в обозначенном формате идентифицировано как интегрированный комплекс операций перевода, выполняемых в рамках реализации выбранной стратегии перевода; операцию — как конкретное действие переводчика в процессе воспроизведения текста оригинала на языке перевода.

Охарактеризован тактико-стратегический конструкт при воспроизведении содержания англоязычной и китаеязычной академической корреспонденции на украинском языке. Стратегия коммуникативно-равноценного перевода определена ведущей в плане реализации коммуникативной интенции автора текста оригинала на языке перевода. Проанализированы соответствия применяемых тактик перевода выбранной стратегии, среди которых выделены следующие: тактика передачи когнитивной информации, тактика лингвокультурной адаптации текста, тактика стилистической адаптации текста, тактика корректного оформления информации и тактика воспроизведения формально-структурных характеристик текста.

Автором специфицированы критерии оценки адекватности перевода исследуемого дискурса, которые гарантируют корректное понимание

¹ доктор педагогических наук, доцент, декан факультета иностранных языков Государственного учреждения “Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского”

степени достижения цели отправителя информации в языке перевода (адекватный (хороший перевод); удовлетворительный перевод; неадекватный (плохой перевод)).

Ключевые слова: академический дискурс, тактики, операции, стратегии, перевод, украинский язык, английский язык, китайский язык.

TACTICAL-OPERATIONAL CORPUS IN REPRODUCING THE ACADEMIC DISCOURSE CONTENT (ON THE MATERIAL OF THE ENGLISH, CHINESE AND UKRAINIAN LANGUAGES)

*Popova Oleksandra*¹

State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”, Odesa, Ukraine

The article is devoted to the study of the tactical-operational corpus used to reproduce the content of the academic discourse from English and Chinese into Ukrainian. The notions “translation strategy”, “translation tactics”, “translation operation” are specified. The translation strategy in the context of translating academic correspondence is associated with the program aimed at the implementation of translation activities, which is formed on the basis of the translator’s interest in the quality of translation in terms of formal and informal-cooperative (non-conflict) relations between individuals and / or legal entities (to start, maintain and finish mutual activities according to the established educational and / or economic standards) as well as provides for a constructive exchange of information (to receive, provide, request, process the necessary information). The translation tactics in the designated format are identified as an integrated set of translation operations performed within the implementation of the chosen translation strategy; the translation operation is understood as a translator’s specific action undertaken while reproducing the authentic text in the target language.

The tactical and strategic construct used when reproducing the content of English and Chinese academic correspondence in the Ukrainian language has been characterized. The strategy of communicatively equivalent translation is determined as the leading one in terms of the implementation of the communicative intention of the author (the person who creates the original text) in the target language. The correspondence of the applied translation tactics when dealing with the designated strategy has been analysed, these tactics being highlighted: the tactics of cognitive information transfer, the tactics of linguocultural text adaptation, the tactics of stylistic text adaptation, the tactics of correct information framework and the tactics of reproducing formal structural characteristics of the text.

¹ Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Dean of the Foreign Languages Department, State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”

The author specifies the criteria for assessing the adequacy of the translation of the discourse under study, which guarantee a correct understanding of the sender's goal in the target language (adequate (good translation); satisfactory translation; inadequate (bad translation)).

Key words: academic discourse, tactics, operations, strategies, translation, Ukrainian, English, Chinese.

REFERENCES

1. Korolova, T. M., & Popova, O. V. (2019). Psyholingvistychni aspekty vidtvorennia ky-taiskomovnoho viiskovo-politychnoho dyskursu ukrainskoiu movoiu [Psycholinguistic Aspects of Reproducing the Chinese Military and Political Discourse in Ukrainian]. *Psycholinguistics*, 25(1), (pp. 97–120). Khmelnytskyi : DVNZ “Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Hryhoriia Skovorody” [in Ukrainian].
2. Popova, O. V., Ding Xin, & Starodubenko, L. Ye. (2015). Akademichno-ofitsiinyi dyskurs v suchasniy linhvistychnii paradyhmi (na materialy ukrainskoi, rosiskoi, ky-taiskoi ta anhliiskoi mov) [Academic-and-official discourse in modern linguistic paradigm (on the material of the Ukrainian, Russian, Chinese and English languages)]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia — Scientific bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology*, 19, (Vols. 2), (pp. 131–136). Odesa [in Ukrainian].
3. Sdobnikov, V. V. (2011). Strategiya perevoda obschee opredelenie [Translation strategy: general definition]. *Vestnik Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta [The Bulletin of Irkutsk State Linguistic University]*, 1, 165–172 [in Russian].
4. Chernovatyi, L. M. (2014). Zmist poniattia “fakhova kompetentnist perekladacha” yak skladovoi metodyky navchannia [The content of the concept “translator’s professional competence” as a component of the teaching methods]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo universytetu imeni Ivana Franka — Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 2, 84–86. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_18 [in Ukrainian].
5. Shveytser, A. D. (2006). *Teoriya perevoda: Status, problemy, aspekty [Translation Theory: Status, Problems, Aspects]*. Moscow: Nauka [in Russian].
6. Sdobnikov, V. V. (2012). Strategy and Tactics of Translating Special Texts. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*, 5, 861–867 [in English].

Стаття надійшла до редакції 25.02.2019

УДК 801(111+161.2)

ФОНЕТИЧНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ ТЕМАТИЧНОГО ТА РЕМАТИЧНОГО КОМПОНЕНТІВ РЕЧЕННЯ В УСНОМУ МОВЛЕННІ

Савченко Євгенія Юрївна¹

Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”, Одеса, Україна

E-mail: anneshirley2687@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-7000-5155>

Статтю присвячено дослідженню фонетичних засобів актуалізації теми та реми висловлювання в усному мовленні. У роботі розглядаються основні компоненти просодичного оформлення тема-рема-тичної структури висловлювання, вивчається питання про структурні одиниці інтонації. Поліфункціональність інтонації в мовленні спричиняє ускладнення вивчення просодії.

На стадії інвентарно-таксономічного аналізу формальних засобів інтонації розглядаються основні компоненти просодичного оформлення тема-рема-тичної структури висловлювання, вивчається питання про структурні одиниці інтонації. Аналіз ґрунтується на дослідженні матеріальної суті інтонаційних одиниць, диференціацію яких забезпечують не тільки мелодійний компонент, але також і гучність, темп мовлення (включаючи паузи), тембр голосу, а також інтегральна просодична характеристика — фразовий наголос.

Можна з усією визначеністю констатувати наявність суттєвих відмінностей ступеня інформативності мелодики, гучності, темпу і тембру в плані передачі значень та комплексний характер їх реалізації в мовленні. Тому важливу проблему становить не тільки вивчення ролі кожного із цих компонентів під час реалізації комунікативної функції інтонації, але й установлення їх ієрархії, взаємозв'язку і взаємозалежності.

¹ кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»